

Modele odpowiedzi do arkusza Próbnej Matury z OPERONEM

Wiedza o społeczeństwie
Poziom rozszerzony

Listopad 2009

Nr zadania	Model odpowiedzi W nawiasach kwadratowych [] odpowiedzi alternatywne bądź uzupełniające	Schemat punktowania	
		Zasady przyznawania punktów	Punkty za zadanie
1.	c) inicjatywę ludową		0–1
2.	b) pomarańczową rewolucją		0–1
3.	c) Egipt d) Jordania	1 pkt za dwa zaznaczenia	0–1
4.	a) Chorwacja c) Macedonia f) Turcja	1 pkt za zaznaczenie trzech państw	0–1
5.	a) Rzecznik Praw Obywatelskich	1 pkt	0–2
	b) Janusz Kochanowski Uwaga: Warunkiem przyznania punktu za prawidłowe wykonanie polecenia b jest prawidłowe wykonanie polecenia a.	1 pkt	
6.	a) 1. system parlamentarno-komitetowy; Szwajcaria 2. system półprezydencki (semiprezydencki, prezydencko-parlamentarny); np.: Francja, Rosja Uwaga: Uznajemy inne państwa, o ile występuje w nich dany system rządów.	Po 1 pkt za podanie właściwego systemu rządów lub wyborczego i nazwę państwa	0–4
	b) 1. system większościowy, np. W. Brytania, USA 2. system proporcjonalny, np. Polska, Włochy Uwaga: Uznajemy inne państwa, o ile występuje w nich dany system wyborczy.		
7.	a) sądy rejonowe b) sądy apelacyjne	1 pkt za podanie dwóch nazw sądów powszechnych	0–1
8.	1. prawda 2. prawda 3. fałsz	1 pkt za trzy prawidłowe odpowiedzi	0–1
9.	1. fałsz 2. prawda 3. fałsz	1 pkt za trzy prawidłowe odpowiedzi	0–1
10.	Funkcja represyjna – polega na wymierzaniu kar za popełnianie przestępstw. Funkcja organizacyjna – przejawia się w tworzeniu instytucjonalnych podstaw życia społecznego i państwowego	1 pkt za podanie każdej definicji	0–2
11.	1. Niemcy, [kanclerz Angela] Merkel 2. Wielka Brytania, [premier Gordon] Brown 3. Włochy, [premier Silvio] Berlusconi 4. Hiszpania, [premier José L. Rodríguez] Zapatero	Po 1 pkt za podanie nazwy państwa oraz nazwiska szefa rządu danego państwa	0–4

Nr zadania	Model odpowiedzi W nawiasach kwadratowych [] odpowiedzi alternatywne bądź uzupełniające	Schemat punktowania	
		Zasady przyznawania punktów	Punkty za zadanie
12.	Bezkarność parlamentarzystów (posłów, senatorów); pogarda dla prawa okazywana przez parlamentarzystów; wykorzystywanie immunitetu dla osobistych korzyści; brak równości wobec prawa (są osoby wybrane chronione immunitetem). Uwaga: Problem może zostać nazwany inaczej, o ile zdający odda istotę problemu.	Po 1 pkt za nazwanie problemu na rysunku	0–1
13.	Najszybsze: Afryka (ponad 6-krotnie) Najwolniejsze: Europa (mniej niż 2-krotnie)	1 pkt za podanie dwóch prawidłowych nazw kontynentów	0–1
14.	a) Zastępowalność pokoleń – sytuacja, w której kolejne pokolenie odtwarza się w ilości nie mniejszej niż poprzednie pokolenie (przy wskaźniku dzietności 2,1 dziecka na jedną kobietę) Uwaga: Uznajemy inne wyjaśnienie, o ile oddaje sens definicji.	1 pkt	0–3
	b) Afryka, Azja, Australia i Oceania	1 pkt za podanie nazw trzech kontynentów	
	c) Na przykład: – wydłużenie urlopów macierzyńskich – wprowadzanie bardzo dobrze płatnych urlopów wychowawczych – dopłaty państwa do żłobków i przedszkoli (bezpłatne żłobki i przedszkola) – zmiany w prawie pracy umożliwiające kontynuowanie kariery zawodowej kobiet połączonej z rodzeniem i wychowywaniem dzieci – wprowadzenie urlopów macierzyńskich dla mężczyzn („tacierzyńskich”) – zaliczanie okresu urlopu wychowawczego do późniejszej emerytury Uwaga: Należy uznać inne, zgodne z logiką i prawdą odpowiedzi!	1 pkt za podanie trzech propozycji działań ze strony państwa	
15.	a) Wskaźnik maskulinizacji (współczynnik maskulinizacji) – wskaźnik demograficzny określający, ilu mężczyzn w danym społeczeństwie przypada na określoną liczbę kobiet – najczęściej określa liczbę mężczyzn na 100 kobiet.	1 kt	0–2
	b) W wieku przedprodukcyjnym liczba mężczyzn jest większa niż liczba kobiet; w wieku poprodukcyjnym liczba kobiet jest większa niż liczba mężczyzn.	1 pkt	
16.	a) W latach 2000–2030 ubywać będzie osób w wieku 0–17 i 18–59/64, natomiast przybywać będzie osób w wieku 60/65 i więcej (ubywać będzie osób w wieku produkcyjnym i przedprodukcyjnym, natomiast przybywać osób w wieku poprodukcyjnym).	1 pkt	0–2
	b) Na przykład: wzrost popularności konsumpcyjnego stylu życia, uważanie dzieci za przeszkodę w realizacji własnych planów, polepszająca się opieka medyczna dla osób starszych, wydłużanie się czasu życia Uwaga: Uznajemy inne przyczyny, o ile są logiczne i zgodne z rzeczywistością.	1 pkt za dwa wyjaśnienia	

Nr zadania	Model odpowiedzi W nawiasach kwadratowych [] odpowiedzi alternatywne bądź uzupełniające	Schemat punktowania	
		Zasady przyznawania punktów	Punkty za zadanie
17.	a) Im większy jest stopień równouprawnienia między kobietami a mężczyznami w życiu zawodowym, tym więcej rodzi się dzieci. lub Im lepsza polityka społeczna państwa, tym więcej rodzi się dzieci (im większe kwoty państwo przeznaczają na pomoc rodzinom, tym więcej rodzi się dzieci).	1 pkt za podanie jednej z dwóch podanych obok zależności	0–2
	b) Opór części Niemców wynika ze złych skojarzeń z czasami komunistycznymi. System żłobków był bardzo rozbudowany w komunistycznej NRD i jako element enerdownskiego systemu oświaty został w zjednoczonych Niemczech potępiony. Uwaga: Zdający musi uwzględnić w wyjaśnieniu okres NRD oraz postępowanie w tym czasie wobec dzieci – indoktrynacja.	1 pkt za wyjaśnienie	
18.	WYPRAWOWANIE		
TEMAT NR 1			
	Zdający: a) ocenia problem niżu demograficznego w Europie (zdający w sposób <u>ogólny</u> stwierdza, że to problem ważny, istotny, poważny, niebagatelny, fundamentalny itp.) Uwaga: Uznajemy inne sformułowania oddające, że zdający rozumie problem niżu demograficznego w Europie.	0–1	0–20
	b) przedstawia dwa aspekty polityczne, które wpływają na rozwój demograficzny Europy (np. stabilizacja polityczna – brak wojen; dobre stosunki sąsiedzkie między państwami) Uwaga: Można uznać inne aspekty podane przez ucznia, o ile są logiczne i prawdopodobne.	Po 1 pkt za przedstawienie każdego aspektu politycznego – łącznie 2 pkt	
	c) przedstawia dwa aspekty gospodarcze, które wpływają na rozwój demograficzny Europy (np. dobrobyt gospodarczy, istnienie systemów emerytalnych, inwestowanie najpierw w karierę, aby utrzymać się na rynku pracy, a dopiero potem dzieci) Uwaga: Można uznać inne aspekty podane przez ucznia, o ile są logiczne i prawdopodobne.	Po 1 pkt za przedstawienie każdego aspektu gospodarczego – łącznie 2 pkt	
	d) przedstawia dwa aspekty społeczne, które wpływają na rozwój demograficzny Europy (np. późne zakładanie rodziny, niechęć do posiadania dzieci, rozwój antykoncepcji) Uwaga: Można uznać inne aspekty podane przez ucznia, o ile są logiczne i prawdopodobne.	Po 1 pkt za przedstawienie każdego aspektu społecznego – łącznie 2 pkt	
	e) przedstawia dwa aspekty kulturowe, które wpływają na rozwój demograficzny Europy (np. rozwój indywidualizmu charakterystyczny dla kultury zachodniej; inwestowanie w siebie, a nie w rodzinę czy wspólnotę) Uwaga: Można uznać inne aspekty podane przez ucznia, o ile są logiczne i prawdopodobne.	Po 1 pkt za przedstawienie każdego aspektu kulturowego – łącznie 2 pkt	

Nr zadania	Model odpowiedzi W nawiasach kwadratowych [] odpowiedzi alternatywne bądź uzupełniające	Schemat punktowania	
		Zasady przyznawania punktów	Punkty za zadanie
	f) przedstawia (prezentuje) trzy perspektywy (możliwości) demograficzne Europy (np. dalszy spadek liczby dzieci w Europie; dalszy rozwój technologiczny i mniejsza liczba dzieci; zagrożenie systemów emerytalnych w Europie i zmiana nastawienia ludzi; zagrożenie ekspansją imigrantów, u których jest wysoki przyrost naturalny; konieczność sprowadzenia do Europy kolejnych imigrantów, aby utrzymać wzrost gospodarczy itp.) Uwaga: Można uznać inne możliwości podane przez ucznia, o ile są logiczne i prawdopodobne.	Po 2 pkt za przedstawienie jednej perspektywy (możliwości) rozwoju demograficznego Europy – łącznie 6 pkt	
	g) zajmuje i uzasadnia własne stanowisko w sprawie perspektyw rozwoju demograficznego dla Europy	0–1	
	h) wykorzystuje materiały źródłowe	Po 1 pkt na każdy właściwie zastosowany przykład odwołania do materiałów źródłowych – łącznie 2 pkt	
	i) praca spójna kompozycyjnie: wstęp, rozwinięcie, zakończenie	0–1	
	j) praca poprawna językowo	0–1	
TEMAT NR 2			
	Zdający: a) ocenia i charakteryzuje rozwój demograficzny Polski od 1989 roku do chwili obecnej: – ukazuje powagę problemu (zdający może użyć następujących sformułowań: rozwój demograficzny Polski to sprawa poważna, ważna, istotna, zasadnicza, kluczowa, fundamentalna, żywotna, niebagatelna itp.) Uwaga: Uznajemy inne sformułowania oddające istotę sprawy. – charakteryzuje rozwój demograficzny Polski (zdający może użyć następujących sformułowań: nadwyżka zgonów nad urodzinami, zmniejszająca się liczba urodzin, zwiększająca się liczba zgonów, więcej ludzi umiera, mniej dzieci się rodzi, jest coraz mniej Polaków, liczba Polaków się zmniejsza, dużo ludzi umiera, mało ludzi się rodzi itp.) Uwaga: Uznajemy inne sformułowania oddające istotę sprawy.	1 pkt za ukazanie powagi problemu; 1 pkt za charakterystykę rozwoju demograficznego Polski – łącznie 2 pkt	0–20
	b) przedstawia dwa aspekty polityczne, które wpływały na rozwój demograficzny Polski (upadek komunizmu w 1989 r.; wstąpienie Polski do Unii Europejskiej; stabilność polityczna w Europie – brak wojen) Uwaga: Można uznać inne aspekty podane przez ucznia, o ile są logiczne i prawdopodobne.	Po 1 pkt za przedstawienie każdego aspektu politycznego – łącznie 2 pkt	

Nr zadania	Model odpowiedzi W nawiasach kwadratowych [] odpowiedzi alternatywne bądź uzupełniające	Schemat punktowania	
		Zasady przyznawania punktów	Punkty za zadanie
	c) przedstawia dwa aspekty społeczne, które wpływały na rozwój demograficzny Polski (zmiany w mentalności ludzi po upadku komunizmu; brak poczucia bezpieczeństwa, upowszechnienie wolnych związków bez zobowiązań; wzrastająca liczba singli w społeczeństwie) Uwaga: Można uznać inne aspekty podane przez ucznia, o ile są logiczne i prawdopodobne.	Po 1 pkt za przedstawienie każdego aspektu społecznego – łącznie 2 pkt	0–20
	d) przedstawia dwa aspekty gospodarcze, które wpływały na rozwój demograficzny Polski (np. bezrobocie niesklaniające do posiadania dzieci; chęć dorobienia się; gospodarka rynkowa wymuszająca częste zmiany pracy – brak stabilności zatrudnienia; wyjazdy za pracą za granicę) Uwaga: Można uznać inne aspekty podane przez ucznia, o ile są logiczne i prawdopodobne.	Po 1 pkt za przedstawienie każdego aspektu gospodarczego – łącznie 2 pkt	
	e) przedstawia dwa aspekty kulturowe, które wpływały na rozwój demograficzny Polski (zmniejszająca się religijność Polaków; upowszechnienie się zachodniego modelu życia po 1989 r.; kultura indywidualizmu) Uwaga: Można uznać inne aspekty podane przez ucznia, o ile są logiczne i prawdopodobne.	Po 1 pkt za przedstawienie każdego aspektu kulturowego – łącznie 2 pkt	
	f) przedstawia pięć różnych możliwości związanych z niskim przyrostem naturalnym dla państwa polskiego (np. upadek systemu emerytalnego; duża liczba emerytów, mała liczba dzieci; wyludnianie się części obszarów Polski z powodu niskiego przyrostu naturalnego, w szczególności wsi; brak rąk do pracy; konieczność wzrostu podatków w celu utrzymania dużej rzeszy emerytów; większe wydatki na opiekę zdrowotną; konieczność sprowadzenia emigrantów z innych krajów do Polski; trudności adaptacyjne w nowym społeczeństwie ze strony sprowadzonych emigrantów) Uwaga: Można uznać inne możliwości podane przez ucznia, o ile są logiczne i prawdopodobne.	Po 1 pkt za przedstawienie jednej możliwości – łącznie 5 pkt	
	g) prezentuje własne stanowisko	0–1	
	h) wykorzystuje materiały źródłowe	Po 1 pkt na każdy właściwie zastosowany przykład odwołania do materiałów źródłowych – łącznie 2 pkt	
	i) praca spójna kompozycyjnie: wstęp, rozwinięcie, zakończenie	0–1	
	j) praca poprawna językowo	0–1	

W kluczu są prezentowane przykładowe prawidłowe odpowiedzi. Należy również uznać odpowiedzi ucznia, jeśli są inaczej sformułowane, ale ich sens jest synonimiczny wobec schematu, oraz inne odpowiedzi, nieprzewidziane w kluczu, ale poprawne.